

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2016. JÚNIUS – JÚLIUS

ELISMERÉSEK

* A Nemzeti Színház *Szörényi Júlia-díjával* jutalmazták **Szűcs Nelli** kárpátaljai származású színésznő munkáját.

FONTOSABB ESEMÉNYEK,
RENDEZVÉNYEK

JÚNIUS

* A Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház színpadán **Szűcs Nelli Fedák Sári** életét bemutató önálló estjét láthatta a közönség.

* dr. Ortutay Elemér, görög-katolikus áldozópap, teológiai tanár születésének 100. évfordulója alkalmából megkoszorúzták emléktábláját a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium épületén.

* A MÉKK és a Vitézi Rend Kárpátaljai Törzskapitánysága szervezésében megkoszorúzták az ungvári Kálvária teremtőben Posch Alajos (1884 –1919) mártír újságíró sírját. 97 évvel ezelőtt az Órvidékről származó újságíróat az Ungvárra bevonuló cseh katonák 28 késszúrással gyilkolták meg.

* Felavatták Gróf Gvadányi József emléktábláját a badalói Gvadányi József Általános Iskola homlokzatán. A tábla bronz domborműve **Ortutay Zsuzsa** utolsó alkotása.

* A beregszászi Nagy Pál nyelvész emléktáblájának felavatására került sor a nagymuzsalyi református imaház falán.

* *Tollgrafikák* címmel megrendezték **Fuchs Andrea** grafikus kiállítását a jászszentandrászi Helytörténeti Házban.

* A Nemzeti Összetartozás Napján a trianoni diktátum évfordulója alkalmából rendezett közös emlékezőest tartottak a jászszentandrászi Szent István parkban a Trianoni emlékműnél, ahol történelmi visszatekintés témakörben **dr. Dupka György** tartott előadást. A koszorúzás után bemutatásra került *Vádoznak a kárpátaljai túlélők és a meggyalázott holtak* című gyűjtemény.

* Ungváron bemutatták a magyar Nemzeti Színház, a HídMédia Kft. és a Rackajam együttes *Betyárjáték* című közös produkcióját.

* Görög katolikus templomszentelést tartottak Nagypaládon.

* *Tükrözve* címmel nyílt kiállítás **Kulin Ágnes** alkotóművész munká-

iból a budapesti Országos Idegennyelvű Könyvtárban.

* Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola kiállítótermében megnyílt **Holló Katalin**, Kárpátaljáról elszármazott grafikus *Moment* című tárlata.

* A beregszászi Európa-Magyar Házban „*Világot versből?*” címmel került sor a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet által Kovács Vilmos születésének 89. évfordulója alkalmából rendezett megemlékezésre és díjkiosztóra, valamint a KVVIT által meghirdetett internetes versmondó verseny eredményhirdetésére. **Shrek Tímea**, a KVVIT tagja köszöntötte elsőként a jelenlévőket, majd **Vári Fábián László** József Attila-díjas kárpátaljai költő felolvasta Kovács Vilmos Drávai Gizellának írt, 2007-ben megtalált levelét, amelyet a jelenlévő fiatal pályakezdők figyelmébe ajánlott. Kovács Vilmos a versírás körülményeiről, az íróvá válás motivációiról és miértjeiről szól levelében. **Csordás László**, a KVVIT elnöke mesélt a résztvevőknek a társaság névválasztásáról és céljairól. **Dupka György**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet igazgatója felidézte a költővel kapcsolatos emlékeit, a Forrás Stúdió és a József Attila Alkotóközösség létrejöttének körülményeit, hangsúlyozva Kovács Vilmos örökségének

ápolását. Felvetette az ötletet, miszerint jövőre készítsenek szobrot az író születésének 90. évfordulója alkalmából.

* Másodszor rendezte meg idén a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség a Bartók Béláról elnevezett komolyzenei tehetségkutató vetélkedőt.

* Budapesten megtartották a 87. Ünnepi Könyvhétet és 15. Gyermekkönyvnapokat. A rendezvényt **Esterházy Péter** író nyitotta meg. A Kárpátaljai Könyvkiadó sátrában **Hájas Csilla**, **Lőrincz P. Gabriella**, **Finta Éva**, **Dupka György**, **Kovács Sándor** dedikálta legújabb könyvét. Erre az alkalomra az Intermix Könyvkiadó többek között a következő könyveket jelentette meg: **Lőrincz P. Gabriella**: *Szürke* (vers); **Hájas Csilla**: *A fele komoly (kisprózák)*; **Finta Éva**: *Hazamegyek. A kárpátaljai Sáfáry László (irodalomtörténet); Vádolnak a kárpátaljai túlélők és a meggyalázott holtak* (válogatta: **Dupka György**) (politika, történelem).

* **Ferdinandy György** József Attila-díjas író az ünnepi könyvhétre meghívta **Shrek Tímea** kárpátaljai pályakezdő írónőt, akit saját otthonában látott vendégül.

* **Ivancsó András** kárpátaljai festőművész műveit bemutató kiállítás nyílik *Szín-terek* címmel a budapesti Forrás Galériában.

* A kolzsvári Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem kolozs-

vári Természettudományi és Művészeti Karán a Gulag emlékévként jegyében elindított konferenciasorozat júniusi meghívott előadója: **dr. Dupka György** volt, aki *A kárpátaljai magyarok „malenkij robotra” elhurcolása a GUPVI-GULÁG munkatáborokba az erőszakos szovjetizálás idején (1944-1953) és a lágerekbe elhunytak emlékének megörökítéséről* témakörben tartott előadást.

* Rendhagyó műhelymunkát tartott a beregszászi székhelyű Kovács Vilmos Irodalmi Társaság. Az eseményen a Fiatalkor Szövetsége jóvoltából vendégként jelent meg az erdélyi származású, de Budapesten élő **Vincze Ferenc** író, irodalomtörténész, egyetemi tanár (ELTE). **Csordás László**, az irodalmi társaság elnöke felvezető beszédében bemutatva vendégüket. A kerekasztal-beszélgetés első felében szó esett arról, mit is jelent a nemzeti identitás, legyen szó akár Romániában vagy Ukrajnában élő magyar anyanyelvű emberről. A későbbiekben **Vincze Ferenc** két prózakötetéről és a hozzájuk kapcsolódó témákról folyt a beszélgetés.

* Kölcsey-emléktáblát avattak a huszti Várhegyen a KMKSZ szervezésében. Az **ifj. Hidi Endre** által készített új emléktábla ezenkívül magyar nyelven és Jurij Skrobinec fordításában ukránul is hirdeti majd a huszti várromot megpillantó utazók számára

Kölcsey örökérvényű gondolatait: *„Messze jövőddel komolyan vess össze jelenkort; // Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!”*

* Tiszacsomán megrendezték a honfoglaláskori temető területén létesített emlékparkban a KMKSZ hagyományos ünnepségét, melynek keretében **Greza István** kormánybiztos és **Brenzovics László** parlamenti képviselő, a KMKSZ elnöke együtt avatták fel **Matl Péter** két alkotását, amelyek az alkotó közlése szerint eredetileg a Vereckei-emlékmű részét képezték volna.

* A beregszászi zsinagóga udvarán emlékművet avattak a holokauszt beregszászi áldozatainak emlékére a Shalom Alapítvány szervezésében.

*Megnyílt a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltárában a kárpátaljai magyar férfiak 1944-es elhurcolásának emléket állító vándorkiállítás *„Malenkij robot”* címmel.

JÚLIUS

* A GULAG Emlékbizottság támogatásával a pécsi Német Kör szervezésében szerencsésen hazaérkezett a 12 fős uráli kutatócsoport, a kiindulási ponttól oda-vissza számítva Budapest-Moszkva-Ufa-Oktyabrszkij-a tatárföldi Jelabuga érintésével több mint 6 ezer kilométer távolságot tett meg repülőgéppel, autóbusszal és gyalogosan. A

2016. június 24.-július 2. közötti uráli zárándokút tagja volt mások mellett **dr. Dupka György** GULÁG-GUPVI kutató. A csoport bejárta a baskírföldi, illetve Oktyabrszkij várost és a vonzáskörzetébe tartozó településeket, eljutott a tatárföldi Urusszu, Jelabuga és más helységekre. Ezeket a helyszíneken több egykori második világháborús kényszermunkatábor, hadifoglytemetőt azonosítottak, dokumentáltak. Ufában megalakították a Baskir Magyar Baráti Társaságot.

* Megrendezték a X. Nemzeti Hét rendezvénysorozatát Balatongyörökön, ahol *Múlt és jelen Kárpátalján* témakörben **Zselicky Zoltán**, az ungvári egyetem magyar karának tanára tartott előadást.

* **Soltész István** kárpátaljai festőművész képeiből nyílt kiállítás a budapesti Forrás Galériában, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet Kárpát-haza *Galéria* című eseménysorozatának keretében.

* Életének 61. évében Ungváron elhunyt **Magyar László**, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának elnöke, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) tagja, Kárpátalja művelődési életének meghatározó alakja.

* Bátyuban Bagu Balázs-émléktáblát avattak a Beregszászért Alapítvány támogatásával.

* A kozsvári *Helikon* c. folyóirat szervezésében **Lőrincz P. Gabriella**,

Marcásák Gergely és **Shrek Tímea** irodalmár felolvasó körúton vett részt Erdélyben.

* A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet ötödik alkalommal rendezte meg hagyományőrző fesztiválját, a KurucFesztet a péterfalvai Vidámparkban. A pódiumon kívül többek között bemutatkozott a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság, és bemutatásra kerültek az *Együtt* című folyóirat utóbbi számai, illetve az az Intermix Kiadó legújabb könyvei. A Kvit-sátor vendégei voltak többek között **Vári Fábrián László**, **Zselicki József**, **Dupka György**, **Csordás László** és mások

* A kárpátaljai magyarság Tiszaújlakon, a Rákóczi-szabadságharc első győztes ütközetének emlékére emelt turulmadaras emlékműnél tartotta hagyományosan legnagyobb tömegrendezvényét, a Turulünnepeket. A rendezvényen hosszú évek óta először ünnepeket közösen a megemlékezést szervező KMKSZ és az UMDSZ. Többek között ünnepi beszédet tartott **Kozma Péter** kormány megbízott, **Zubánics László**, az UMDSZ elnöke, **Vladiszlav Lecovics**, a Kárpátaljai Ruszinok Szövetségének elnöke, **Brenzovics László**, a KMKSZ elnöke, Ukrajna Legfelső Tanácsának képviselője. Brenzovics László méltatta a KMKSZ és az UMDSZ összefogása révén elért tavaly őszi választási sikereket, amelyeknek köszönhetően

megerősödött a kárpátaljai magyarság érdekképviselője a különböző szintű önkormányzatokban. Úgy vélte, ez a siker akkor teljesezhet majd ki igazán, a kárpátaljai magyarság akkor bontakozhat ki újra, ha Ukrajnában helyreáll a rend és stabilitás lesz.

* **Kacsur András** színművész lett a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház új vezetője.

* **Erfán Ferenc** festőművészt, a Magyar Művészeti Akadémia tagját megerősítették a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum igazgatói tisztségében.

* A GULAG Emlékév jegyében a GULAG Emlékbizottság és Magyarország Ungvári Főkonzulátusa támogatásával részlegesen felújították a Szolyvai Emlékparkot. Ezáltal a Kárpát-medence magyarságának legnagyobb kegyhelyeként vonul a köztudatba, amely a szovjet hatóság megtorló tevékenységére emlékeztet. Ami újdonság: Kárpátalja újabb, 315 településéről származó 3909 áldozat nevét 60 új márvány-emléktáblára vésették fel és katonás sorrendben 60 vas-állványra szerelték fel, melynek mentén emléksétányt alakítottak ki. A 3 909 áldozatból 478 internált civil, 2762 honvéd, 670 közérdekű munkaszolgálatos, akik a második világháború során, illetve a sztálini légerekben pusztultak el. Nemzetiségi bon-

tásban: magyarok, svábok, ruszinok, zsidók. Ezzel együtt, összességében mintegy tízezer magyar honfitárs nevét örökítettük meg a jövő nemzedék számára, akiknek egyetlen bűnük, magyarságuk volt. A felújított emlékpark felavatására, felszentelésére 2016. november 19-én, 11 órakor kerül sor ökumenikus istentisztelet és koszorúzás keretében.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Vádolnak a kárpátaljai túlélők és a meggyalázott holtak. Szemelvények a szovjet fogságból hazatért túlélők (volt hadifoglyok, civil internáltak, politikai elítéltek, kényszermunkások) vallomásaiból, visszaemlékezéseiből, valamint a hozzátartozók adatközléseiből. dr. Dupka György közreadásában. Kárpátaljai Magyar Könyvek 242. Intermix Kiadó. Ungvár–Budapest, 2016.

Hájas Csilla: *A fele komoly.* Kisprózák. Kárpátaljai Magyar Könyvek 243. Intermix Kiadó. Ungvár–Budapest, 2016.

Lőrincz P. Gabriella: *Szürke.* Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek 246. Intermix Kiadó. Ungvár–Budapest, 2016.

„Ezer fogoly küldi imáját az égbe... Mi atyánk, Úristen segíts haza minket!...” *Internálás és genocídium a*

Kárpát-medence régióiban. Internálás és deportálás, szovjetellenes személyek begyűjtése, megtorlása Kárpátalján. Nemzetközi emlékkonferencia a GUPVI-GULÁG-emlékév alkalmából a Szolyvai Emlékparkbizottság és a Kárpátaljai Művelődési Intézet szervezésében. Beregszász, 2015. november 20. A konferencia anyagai. Kárpátaljai Magyar Könyvek 252. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2016.

Tárolt változat: http://kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=511

Finta Éva: *Hazamegyek. A kárpátaljai Sáfáry László.* Monográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek 244. Intermix Kiadó. Ungvár–Budapest, 2016.

Tárolt változat: http://kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=515

Bartha Gusztáv: *Jelenések.* Kilenc egyfelvonásos. Kárpátaljai Magyar Könyvek 247. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2016.

Tárolt változat: http://kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=514

Kovács Elemér: *Az igazság mindenekfelett!* Kárpátaljai ötvenhatosok: Varga János. Kárpátaljai Magyar Könyvek 250. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2016.

Szolyvai emlékpark. 70 éve történt. *A kárpátaljai magyarok és németek elleni retorziók 1944-1945/1955 (ellhurcolás „malenkij robot”-ra, internálások, deportálások) (Magyar, ukrán, német nyelvű összefoglaló kiadvány).* Szolyvai Emlékparkbizottság, 2016.

Zubánics László: *Vitézi végek dicserete.* A nemesség szerepe a a XVI-XVIII. századi Északkelet-Magyarország társadalmi fejlődésében. Tanulmány. Kárpátaljai Magyar Könyvek 248. Ungvár–Budapest, 2016.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Weinrauch Katalin: *Cirkuszvárázs.* Versek és mesék óvodásoknak, kisiskolásoknak Kárpátaljai Magyar Könyvek 249. Ungvár–Budapest, 2016.

Dupka György: *Magyar irodalmi élet és írásbeliség Kárpátalján.* Írástudókat adó táj kultúrtörténeti jellegzetességei, kortárs írók, irodalmi életet generáló intézmények adattára. Kárpátaljai Magyar Könyvek 245. Ungvár–Budapest, 2016.

Összeállította: *Dupka György*
Együttműködő partnerünk a Magyar Művészeti Akadémia:
<http://www.mma.hu/az-akademia>